

КОРХОНА ВА ТАШКИЛОТЛАРДА ЁНҒИН ХАВФСИЗЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ ТИЗИМЛИ УСУЛИНИ ИШЛАБ ЧИҚИШ

Доцентлар Бахриддинов Н. С., Мамадалиев А. Т, талаба Ж.Рахимов

Наманган муҳандислик-қурилиш институти

Аннотация. Мақолада корхоналарда юзага келаётган ёнғин хавфсизлигини таъминлашдаги муаммолар ва уларнинг ечими баён этилган бўлиб, бу муаммоларни ҳал этишда корхона раҳбарининг мажбуриятлари, ёнғинни ўчириш учун зарур бўлган сувни тозаллигини таъминлаш, ишчи-ходимларнинг ёнғин хавфсизлиги бўйича ўқитиш тизимлари ва ундаги асосий бажарувчи шахслар аниқ кўрсатиб берилган.

Калит сўзлар: ёнғин хавфсизлиги, ўт ўчириш, раҳбар ходим, заҳира сув, сув тозаллиги, ишчи ходим, талабалар, ўқитиш, ёнғин олдини олиш, ёнғин олдини олиш тизими, қонунлар.

Annotation. The article indicates the problems of ensuring fire safety in enterprises and ways to solve them, as well as the responsibilities of the enterprise manager in solving these problems, ensuring the purity of water necessary for extinguishing fires, fire safety training systems for workers and key actors.

Key words: fire safety, fire extinguishing, manager, backup water, water purity, employee, students, training, fire prevention, fire protection system, laws.

Ҳозирги кунда барча мамлакатнинг ишлаб чиқариш корхоналари, ташкилотлар, қолаверса, аҳоли яшаш жойларида ёнғин хавфсизлигини таъминлаш муҳим масалалардан бири бўлиб ҳисобланади. Бунинг асосий сабабларидан бири барча ҳудудларда ёнғинлар профилактикаси соҳасида тизимли чора-тадбирлар амалга оширилаётганлигига қарамасдан, аҳолининг маиший ҳаётида ва тадбиркорлик субъектлари фаолиятида ёнғинлар билан боғлиқ нохуш ҳодисалар рўй бермоқда.

Нохуш ҳодисаларнинг юзага келиши давлат ёнғин назорати бўйича қонунчиликда белгиланган механизмларни қайта кўриб чиқиш ҳамда аҳоли ва тадбиркорлик субъектларининг ёнғин хавфсизлиги маданиятини оширишга

қаратилган қатъий чора-тадбирларни амалга ошириш зарурлигини кўрсатмоқда.

“Ёнғин хавфсизлиги тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни, Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасида давлат назорати тизимини янада такомиллаштириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Давлат ёнғин назорати тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида” 2013-йил 4-октябрдаги 272-сон қарорига иловага мувофиқ қуйидагиларни назарда тутувчи ўзгартириш ва қўшимчалар киритилсин:

Фавқулодда вазиятлар вазирлигининг давлат ёнғин назорати органларига ташкилий-ҳуқуқий шаклидан қатъи назар, юридик ва жисмоний шахсларга тегишли бўлган объектларда батафсил, назорат ва тезкор текширувлар ўтказиш;

Давлат ёнғин назорати органларининг асосий вазифаларига ҳамда жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатларига асосан бино ва иншоотларнинг ёнғин хавфсизлиги талабларига мувофиқлигини баҳолаш (ёнғин аудити) хизматини кўрсатиш ва бу йўналишда мустақил баҳоловчи ёнғин аудиторлик ташкилотлари фаолиятини мувофиқлаштириш;

Ёнғин хавфсизлиги ёнғин натижасида келиб чиқадиган вайронагарчиликларнинг олдини олиш ва ҳимоя қилиш учун муҳим ва зарурдир. Ёнғин хавфсизлиги ёнғин натижасида шикастланиш ва биноларга зарар этказиш хавфини камайтиради. Иш жойида ёнғин хавфсизлиги бўйича ишларни ташкил этиш, хавфсизликни таъминлаш йўналишидаги ишлар режасини

ишлаб чиқиш ва қўллаш нафақат қонун-қоидаларга риоя қилиш, балки фавқулодда ёнғин пайтида бинода бўлиши мумкин бўлган ҳар қандай нохушликнинг олдини олиш учун ҳам жуда муҳимдир.

Ёнғин хавфсизлигини таъминлаш баробарида ёнғин содир бўлганда уни ўчириш, хавфли объектда қолган кишилар ва мол-мулкни эвакуация қилиш ишлари ҳам асосий масалалардан саналади. Айнан бу йўналишда олиб бориладиган ишларнинг туб моҳияти барча ташкилотларда ёнғин хавфсизлиги бўйича йўл қўйилган качиликнинг мавжудлигидир.

Ёнғин бўлиши натижасида кўриладиган моддий ва маънавий зарарлар умумий ҳолда қуйидагича кўрсатилиши мумкин:

-бино ва иншоотлар, машина ва механизмлар, иш ўрнидаги жиҳоз ва материалларнинг ишдан чиқиши;

-инсоннинг жароҳатланиши, ҳаттоки нобуд бўлиши.

Кўриладиган зарарларни камайтиришнинг бошланғич омили Далат қонунлари асосида ишларни ташкил этиш бўлиб ҳисобланади. Масалан, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2020-йил 20-октябрдаги 649-сон [қарорига](#) ИЛОВАнинг 3-боби –“Ташкилий-техник тадбирлар”да “Ёнғин хавфсизлиги тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси [Қонуни](#), ёнғин хавфсизлиги соҳасидаги норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ва норматив ҳужжатлар ҳамда ушбу Қоидаларнинг талабларига ҳар бир объектда риоя этилишини ва бажарилиши назорат қилинишини таъминлаш ташкилот раҳбарининг мажбуриятига кириши кўрсатиб қўйилган.

Ёнғин хавфсизлиги талаблари асосида корхона ҳовлисида заҳира сув бўлишини таъминлаш ёнғин даврида оловни ўчиришда қулайлик туғдиради. Бу ҳолдаги сув заҳиралари учун шароитдан келиб чиққан ҳолда сув ҳовузларини қуришда ҳовузларни икки ёки уч бўлмалли қилиш қулайлик туғдиради.

Текширишлар шуни кўрсатдики, биринчи бўлмада сувни ифлословчи механик жисмлар – ўсимлик барг ва шохлари, турли хил катталиқдаги полиэтилен жисмлар бўлиши ундан ёнғинни ўчиришга мўлжалланган

автомобиллар идишини тўлдиришда, қолаверса, ўчириш жараёнида ҳалақит бериши мумкин. Айнан иккинчи ва учинчи бўлмалардаги сув тиниқлиги ва таркибидаги ортиқча жисмлар бўлмаслиги улардан фойдаланиш қулайлигини яратади.

Ёнғин хавфсизлигини таъминлашнинг тизимли усули дегандан куйидагилар тушунилади:

- ёнғин хавфсизлигини таъминланганлик даражасини аниқлаш;
- ёнғин хавфсизлигини таъминлашдаги камчиликларни бартараф этиш;
- ёнғин хавфсизлиги бўйича ишчи-ходимларни ўқитиш жараёнини ташкил этиш.

Ўзбекистон Республикасининг “Ёнғин хавфсизлиги тўғрисида” қонунининг 14-моддаси “Ёнғин хавфсизлиги чора-тадбирларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш” бўлиб, бунда – “... ёнғин хавфсизлиги чора-тадбирлари ёнғин хавфсизлигини таъминлашга, шу жумладан ёнғин хавфсизлиги талабларини бажаришга доир ҳаракатлардир.

Ёнғин хавфсизлиги чора-тадбирлари ёнғин хавфсизлиги тўғрисидаги қонун ҳужжатларига, ёнғин хавфсизлиги соҳасидаги норматив ҳужжатларга мувофиқ, шунингдек ёнғинларга қарши курашиш тажрибаси, моддалар, материаллар, технологик жараёнлар, буюмлар, конструкциялар, асбоб-ускуналар, бинолар ва иншоотларнинг ёнғин хавфлилигига баҳо бериш асосида ишлаб чиқилади...” – деб кўрсатилган. Ушбу қонун моддаси асосида олий таълим муассасаларининг Меҳнат муҳофазаси ва техника хавфсизлиги йўналиши юқори курс талабаларидан корхоналарда ишчи-ходимларни ёнғин хавфсизлиги бўйича ўқитиш ишларини амалга оширишда фойдаланиш мумкин.

Бунинг аҳамиятли томони шундаки, биринчидан талабаларнинг ёнғин хавфсизлиги бўйича тайёргарлик кўриши билан уларнинг малакаси, ўқитишни амалга ошириши билан кўникмаси ортади, иккинчидан ишчи ходимларнинг ёнғин хавфсизлигини таъминлаш бўйича билим ва малакаси ортади.

Ўқитишнинг бундай усулда ташкил этишда дастлаб машғулот режаси тузилади. Бунда мутахассис педагогнинг жиддий тайёргарлик кўриши талаб этилади. Чунки, биринчидан ўқув машғулотларини ташкил этиш тизимига эътибор берилиши, иккинчидан тушунтириш усулини танлаш талаб этилади. Бунинг асосий сабаби корхона ишчи ва ходимлари учун ўқув машғулотларини оммавий усулда ўтказиш самарали бўлади. Тушунчалар беришда содда, қисқа гап ва сўзлардан фойдаланиш лозим.

Хулоса ўрнида айтиш мумкинки, ҳозирга қадар талабалардан фойдаланиш асоси кўрсатилмаган ҳолда бунга доир аниқ кўрсатмалар мақолада ўз аксини топди. Энг муҳими юқорида келтирилган тушунчалар асосида корхоналарда иш юритилса, ёнғин олди олиниши, ёнғин даврида жароҳатланиш ва бахтсиз ҳодисалар келиб чиқишига чек қўйилади.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг Ёнғин хавфсизлиги тўғрисида қонуни. -Т.: 2009 йил 28 август.
2. Н.С.Бахриддинов. Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги. Ўқув қўлланма. -Тошкент. 2023 -371 б.